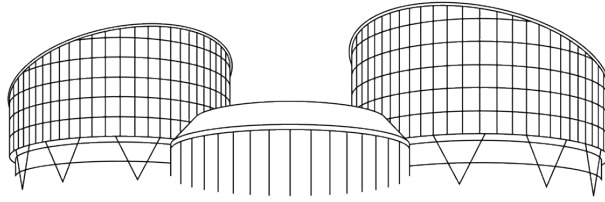

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Consiliul Europei/Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 2013. Prezenta traducere a fost realizată cu sprijinul Fondului Fiduciar pentru Drepturile Omului al Consiliului Europei (www.coe.int/humanrightstrustfund). Ea nu obligă în niciun fel Curtea. Pentru mai multe informații, a se vedea referințele cu privire la drepturile de autor de la sfârșitul acestui document.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2013. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2013. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

SECȚIA A DOUA

**CAUZA MEHMET ŞENTÜRK ŞI BEKİR ŞENTÜRK împotriva
TURCIEI**

(Cererea nr. 13423/09)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

9 aprilie 2013

DEFINITIVĂ

09/07/2013

*Prezenta hotărâre este definitivă în conformitate cu prevederile articolului 44 § 2
din Convenție. Documentul poate suferi modificări de formă.*

În cauza Mehmet Şentürk şi Bekir Şentürk împotriva Turciei,
Curtea Europeană a Drepturilor Omului, reunită într-o cameră compusă
din:

Guido Raimondi, *preşedinte*,
Danutė Jočienė,
Peer Lorenzen,
András Sajó,
İşıl Karakaş,
Nebojša Vučinić,
Helen Keller, *judcători*,
şi Stanley Naismith, *grefier de secţie*,

După ce a deliberat în cameră de consiliu la data de 19 martie 2013,
Pronunţă prezenta hotărâre, adoptată la această dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 13423/09) îndreptată împotriva Republicii Turcia, prin care doi cetăţeni ai acestui Stat, domnii Mehmet Şentürk şi Bekir Şentürk („reclamanţii”), au sesizat Curtea la data de 17 februarie 2009 în temeiul articolului 34 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale („Convenţia”).

2. Reclamanţii, care au beneficiat de asistenţă judiciară gratuită în faţa Curţii, au fost reprezentaţi de domnii S. Cengiz şi H. Ç. Akbulut, avocaţi practicanţi în Izmir. Guvernul turc („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său.

3. Reclamanţii au invocat, în special, încălcarea articolului 2 din Convenţie sub aspect material şi procedural ca urmare a decesului mamei şi, respectiv, soţiei lor, precum şi al copilului cu care aceasta din urmă era însărcinată. Ei s-au mai plâns şi de suferinţa morală cauzată de acest deces, precum şi de suferinţele la care a fost supusă defuncta pe toată durata perioadei în care nu ar fi primit îngrijiri corespunzătoare (articolul 3). De asemenea, reclamanţii s-au plâns şi de durata excesivă a procedurii (articolul 6 din Convenţie) şi de lipsa unui remediu efectiv (articolul 13). În sfârşit, au mai invocat şi prevederile articolului 1 din Protocolul nr. 1

4. La data de 8 iulie 2010, cererea a fost comunicată Guvernului. În conformitate cu articolul 29 § 1 din Convenţie, la aceeaşi dată s-a decis, printre altele, ca admisibilitatea şi fondul cauzei să fie examinate împreună.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANŢELE CAUZEI

5. Reclamanţii s-au născut în 1966 şi, respectiv, 1993, şi locuiesc în Bayraklı/İzmir.

A. Circumstanţele decesului lui Menekşe Şentürk

6. În ziua de sâmbătă, 11 martie 2000, în jurul orelor 10.30, doamna Menekşe Şentürk, soţia lui Mehmet Şentürk („primul reclamant”) şi mama lui Bekir Şentürk, însărcinată la vremea respectivă în 34 săptămâni şi acuzând dureri, s-a prezentat la Spitalul Public Karşıyaka în compania soţului său. La spital a fost examinată de o moaşă, G.E., care a constatat că sarcina doamnei Şentürk nu ajunsese încă la termen şi prin urmare era inutil să solicite intervenţia medicului de gardă care era de serviciu la acea oră.

7. Primul reclamant şi-a condus apoi soţia la Spitalul Public *Nevval Salih Alsancak İlgören* din İzmir, unde au ajuns în jurul orelor 11-11.30. La faţa locului, doamna Şentürk a fost examinată de o moaşă, A.Y., care, constatând că sarcina nu ajunsese încă la termen şi că nu exista nicio complicaţie, nu a chemat ginecologul de gardă pentru un consult.

8. Durerile soţiei sale persistau, motiv pentru care primul reclamant a condus-o la unitatea spitalicească din cadrul Centrului de învăţământ şi cercetare Atatürk, unde au ajuns în jurul orelor 14.00. Doamna Şentürk a fost examinată de un medic rezident din cadrul Secţiei de Urgenţe, F.B., de unde a fost transferată la Secţia de Urologie, unde a fost consultată de un urolog, medicul Ö.Ç. Acesta din urmă a pus diagnosticul de colică renală, pentru care a prescris un tratament medicamentos, alături de administrarea unui analgezic şi a recomandat ca doamna Şentürk să revină pentru un control ulterior naşterii.

9. Cum durerile soţiei sale nu s-au diminuat odată ajunşi acasă, primul reclamant a condus-o în aceeaşi seară la Spitalul Facultăţii de Medicină a Universităţii Ege. Examinată mai întâi de un medic de urgenţă, doctorul S.A.A., soţia sa a fost apoi transferată la Secţia de Obstetrică-Ginecologie, unde a fost preluată de o echipă de medici care, în urma unei ecografii, au constatat că fătul era mort şi că o operaţie pentru îndepărtarea sa trebuia efectuată numaidecât. Cu această ocazie, cei doi au fost informaţi că spitalizarea şi intervenţia chirurgicală nu erau gratuite şi că un acout de 600 sau 700 de milioane de lire turceşti trebuia vărsat în acest sens în fondul de rulment al spitalului. Cum primul reclamant a afirmat că nu are fonduri suficiente pentru a plăti această sumă, soţia sa nu a putut fi internată.

Medicul de urgență, doctorul S.A.A., s-a ocupat de transferul reclamantei într-o ambulanță privată către Spitalul de Obstetrică și Ginecologie din Izmir, vehiculul fiind lipsit de personal medical.

10. Doamna Şentürk a decedat în jurul orei 23, în timp ce era transportată cu ambulanța.

B. Ancheta efectuată de Ministerul Sănătății

11. În perioada cuprinsă între 26 octombrie 2000 și 23 noiembrie 2000, Comisia de anchetă din cadrul Ministerului Sănătății a dispus efectuarea unei investigații asupra circumstanțelor decesului, în cursul căreia au fost audiați primul reclamant, persoanele care însoțiseră defuncta la spital, membrii personalului medical (moașele și medicii) din diversele unități spitalicești unde s-a prezentat defuncta, precum și șoferul ambulanței ce a asigurat transferul către Spitalul de Obstetrică și Ginecologie din Izmir.

12. La data de 30 octombrie 2000 au fost culese mai multe mărturii, dintre care în special depozițiile celor două moașe ce lucrau la Centrul Medical din cartierul Karşıyaka, unde Menekşe Şentürk își făcea controalele regulate din timpul sarcinii. Din mărturiile lor a rezultat că aceasta se prezentase pe 3 martie 2000 la un control și, cum care bătăile inimii fătului nu au putut fi auzite, moașele i-au recomandat să se prezinte cât mai repede la un spital pentru a efectua un examen ecografic.

13. La data de 31 octombrie 2000 a fost luată depoziția lui G.E., moașa din cadrul Spitalului Public Karşıyaka care o examinase pe doamna Şentürk. Procesul-verbal întocmit cu acea ocazie menționează că moașa ar fi auzit bătăile inimii copilului și că, atunci când a ascultat-o cu stetoscopul pe mamă, copilul ar fi fost în viață. Cu această ocazie, ea a mai precizat că, pentru a asculta inima copilului, a folosit un aparat doppler, ceea ce făcea imposibilă ratarea sunetului, întrucât aparatul dădea informații tocmai cu privire la numărul bătăilor de inimă pe minut. Apreciind că starea lui Menekşe Şentürk era normală, nu a estimat că era cazul să practice o testare cu ultrasunete sau să o trimită la medicul de serviciu pentru a fi ascultată cu stetoscopul.

14. La data de 1 noiembrie 2000 a fost culeasă depoziția lui A.Y., moașa de la Spitalul Public *Nevval Salih Alsancak İşgören*, care a declarat îndeosebi că, atunci când a ascultat-o cu stetoscopul pe mamă, a auzit bătăile inimii copilului, că acesta era în viață în acel moment și că, neexistând nicio complicație, nu a chemat ginecologul de gardă care era atunci de serviciu.

15. La data de 9 noiembrie 2000 au fost luate depozițiile lui T.K., S.A. și Ö.Ö., medici lucrând în Secția de Obstetrică și Ginecologie a Spitalului Facultății de Medicină a Universității Ege, care au declarat că l-au informat pe primul reclamant de necesitatea îndepărtării copilului printr-o operație de cezariană. Ei au negat că le-ar fi spus pacientei sau soțului său că trebuiau să

achite 600 sau 700 de milioane de lire turceşti în fondul de rulment al spitalului şi au declarat că nu ştiau cine ar fi putut să o facă. De asemenea, au mai afirmat că ar fi explicat situaţia pacientei specialistului de gardă S.Ö., care nu o consultase, dar o văzuse şi cunoştea toate informaţiile cu privire la aceasta. Printre altele, fiecare a declarat în special că:

„[...] soţului pacientei i s-a explicat că fătul era mort şi că trebuia îndepărtat printr-o operaţie de cezariană. [...] Nu i-am spus niciodată pacientei că ar trebui să plătească 600-700 de milioane de lire turceşti la casieria fondului de rulment pentru acea operaţie. [...] Nu ştiu cine i-ar fi spus asta. [...] Semnătura ce însoţeşte menţiunea [conform căreia] spitalizarea nu a fost acceptată este cea a pacientei Menekşe Şentürk. [...] Nu am spus niciodată pacientei şi rudei sale apropiate că dacă nu plăteau suma în fondul de rulment [...] nu am fi putut să o operăm [...]. Pacienta însăşi a refuzat internarea, a afirmat că nu poate plăti suma respectivă şi a semnat hărţiile. Soţul său a luat-o din spital, spunând că nu îşi poate asuma plata acelei sume, că refuza internarea şi că o va conduce el însuşi la Maternitatea din Konak [...]. Eu şi confracţii mei, în calitate de echipă medicală, i-am explicat [...] soţului că îndepărtarea copilului era absolut necesară şi că nu trebuia să scoată pacienta din spital, dar nu am reuşit să îl facem să înţeleagă [...]”

În cuprinsul mărturiei sale depuse în aceeaşi zi, S.Ö., specialist în obstetrică şi ginecologie la Spitalul Facultăţii de Medicină a Universităţii Ege şi care era de gardă în seara evenimentelor, a declarat că a fost informat de T.K. cu privire la situaţia pacientei şi a preconizat internarea acesteia. De asemenea, a mai afirmat că nu a discutat cu soţul pacientei, că nu i-a spus să achite bani în fondul de rulment şi că a fost înştiinţat de echipa ce a consultat-o că i s-a recomandat internarea, care a fost refuzată de către soţ.

16. La data de 23 noiembrie 2009, o comisie de experţi medicali a întocmit un raport care a conchis următoarele:

„1. Infirmiera G.E. a ascultat-o cu stetoscopul pe Menekşe Şentürk şi a declarat că starea sa nu impunea intervenţia medicului de serviciu. Deşi ar fi trebuit procedat în acest sens, infirmiera nu a considerat că este necesar. Într-o astfel de situaţie, principiul este că toţi bolnavii sunt examinaţi de un medic specialist, pentru că o infirmieră nu are nivelul [suficient] de cunoştinţe pentru a aprecia gravitatea situaţiei. Pentru fiecare pacient nou care se prezenta, infirmiera trebuia să cheme medicul specialist.

2. Moaşa şi infirmiera A.Y. nu avea nivelul de cunoştinţe suficient pentru a pune un diagnostic cu privire la [starea] pacientei. Trebuia ca aceasta să fi fost examinată de un specialist. De fapt, pentru stabilirea unui diagnostic corect, ar trebui ca absolut toţi pacienţii ce se prezintă la policlinică să fie examinaţi de un specialist.

Medicul de gardă din cadrul Secţiei de Urgenţe, F.B., trebuia să fi solicitat un consult KHD¹. Numai medicul care ar fi examinat atunci pacienta ar fi putut să stabilească dacă simptomele sale indicau o complicaţie de sarcină.

Medicul urolog de gardă, Ö.Ç., a examinat pacienta exclusiv din punct de vedere urologic. Or, [...] acesta ar fi putut să efectueze un consult general şi să solicite o

1. *Kadın Hastalıkları ve Doğum* (boli feminine şi de naştere).

consultație KHD. Numai medicul care ar fi examinat atunci pacienta ar fi putut să stabilească dacă simptomele sale indicau o complicație de sarcină.

3. În ceea ce privește simptomele clinice ale pacientei, medicii specialiști de gardă de la Facultatea de Medicină a Universității Ege ar fi trebuit să insiste pentru internarea pacientei.

4. Prezența personalului medical în ambulanță nu ar fi schimbat cu nimic deznodământul.

În lumina informațiilor disponibile în prezent, cauzele decesului nu pot fi stabilite cu adevărat. [Acestea ar putea fi stabilite] de o manieră definitivă după autopsie, ale cărei rezultate ar permite stabilirea certă și definitivă a răspunderii [eventuale] pentru neglijență a personalului amintit mai sus [...].

Cauzele decesului: 1. Ruptură uterină; 2. Embolie a mezodermului; 3. Desprindere de placentă; 4. Posibilitate redusă de preeclampsie supraadăugată.”

17. La data de 24 noiembrie 2000, în lumina acestui raport de expertiză și a mărturiilor efectuate de diversele părți implicate, inspectorul șef al Ministerului Sănătății a întocmit un raport care a stabilit că moașele G.E. și A.Y., ce lucrau la Spitalul Public Karşıyaka și, respectiv, la Spitalul Public *Nevval Salih Alsancak İşgören*, se fac vinovate de neîndeplinirea atribuțiilor de serviciu pentru că au trimis pacienta acasă, în ciuda durerilor persistente, fără ca aceasta să fi fost consultată în prealabil de un medic de gardă. În cuprinsul aceluiași raport s-a stabilit că și medicii F.B. și Ö.Ç., ce lucrau la unitatea spitalicească din cadrul Centrului de învățământ și cercetare Atatürk, se făceau vinovați de neîndeplinirea atribuțiilor de serviciu pentru că nu au solicitat efectuarea unui consult de către un specialist în obstetrică-ginecologie și nici nu au îndrumat pacienta în acest sens. Printre altele, raportul de anchetă a indicat că o plângere depusă cu privire la responsabilitatea medicilor din Secția de Obstetrică și Ginecologie a Spitalului Facultății de Medicină a Universității Ege, anume T.K., H.V., S.A. și Ö.Ö., ceea ce făcea inutil să se pronunțe din nou cu privire la ei. Inspectorul șef a ajuns la aceeași concluzie cu privire la responsabilitatea societății de ambulanță implicată în cauză, un raport fiind deja trimis în acest sens la Direcția de Sănătate din Izmir.

Raportul de anchetă menționa totuși că medicii T.K., H.V., S.A., și Ö.Ö. se făceau vinovați de neîndeplinirea obligațiilor lor profesionale, cauzând, prin neglijență, imprudență și lipsa lor de experiență, moartea lui Menekşe Şentürk. În sfârșit, Comisia a apreciat că doctorul S.A.A., de la Spitalul Facultății de Medicină a Universității Ege, nu comisese nicio faptă culpabilă cu ocazia transferului defunctei.

Unele concluzii consemnate în raportul de anchetă cu privire la faptele survenite la Spitalul Facultății de Medicină a Universității Ege sunt formulate în felul următor:

„După ce a fost consultată la Secția de Urgențe [...], Menekşe Şentürk a fost transferată la Secția de Obstetrică. [...] Menekşe Şentürk, însărcinată în 34 de săptămâni, a fost consultată de echipa de gardă a Secției de Obstetrică. Cu ocazia ecografiei făcute de această echipă [...] bătăile inimii copilului nu au putut fi auzite și s-a stabilit că acesta este mort [...]. Rudele apropiate ale pacientei [au fost informate] că se impunea îndepărtarea copilului în interesul sănătății mamei [...]. Totuși, rudele pacientei au declarat că nu dispun de resurse financiare suficiente pentru a face față cheltuielilor de spitalizare, [...] echipa de gardă nu a internat pacienta și a transferat-o la Spitalul de Obstetrică și Ginecologie din Izmir, în starea în care se afla, după ce obținuse semnătura sa, prin care aceasta refuza internarea [...]. Or, se înțelege că, în condițiile în care, conform legii, medicii trebuiau să se fi ocupat de procedurile legate de cheltuieli doar după ce ar fi internat pacienta, ar fi examinat-o, ar fi [pus] un diagnostic și [i-] ar fi acordat îngrijiri, aceștia nu și-au îndeplinit obligațiile profesionale întrucât au transferat-o fără a-i fi acordat îngrijiri, [în condițiile în care aceasta] era într-o situație de urgență, cu dureri persistente, și i-au cauzat astfel moartea.”

Raportul de anchetă include mărturii diverse, dintre care unele sunt formulate după cum urmează:

„Mărturia lui Mehmet Şentürk: [...] în ziua de sâmbătă, 11 martie 2000, în jurul orelor 10, mi-am condus soția [...] însărcinată în opt luni, la Secția de Urgențe a Spitalului Public Karşıyaka din cauza durerilor violente pe care le acuza. Vecina noastră N.S. se afla alături de noi [...]. Soția mea a fost ascultată la plămâni la Spitalul Public Karşıyaka [...] mi s-a spus că nu puteam face nimic, că ecograful era stins [...] că ar fi fost mai bine să [o] duc la Spitalul Alsancak [...]. Mi-am condus soția la Secția de Urgențe a Spitalului Public Alsancak în jurul orelor 11.15. Acolo, responsabilii de la Secția de Urgențe [...] mi-au spus că nu aveau personal suficient și că ecograful era stins [...]. Acolo, personalul de serviciu mi-a indicat să o conduc la un alt spital. Urmând acest sfat, am dus-o pe soția mea la unitatea spitalicească din cadrul Centrului de învățământ și cercetare Atatürk Yeşilyurt [...]. Era în jurul orelor prânzului când am însoțit-o la Secția de Obstetrică [...]. Medicul mi-a spus să o duc la Secția de Urologie [...]. Am condus-o la Secția de Urologie. Personalul de acolo a solicitat efectuarea de examene urologice și a unui USG renal [...]. [Soția mea] a așteptat timp de trei sau patru ore pe o targă la Secția de Urgențe a unității spitalicești de învățământ și cercetare Atatürk. Durerile ei au devenit și mai acute. De aceea, m-am dus să vorbesc cu șeful Secției de Urgențe. I-am spus că soția mea se simțea foarte rău și i-am [solicitat] ca un medic de la Secția de Urologie să o consulte [...] medicul urolog a consultat-o [...]. După ce a consultat-o, a afirmat: „mai este timp până la naștere, în acest moment nu putem face nimic, dați-i un analgezic la urgențe și luați-o acasă” și a scris o prescripție [...]. I-am spus medicului că soția mea era însărcinată în luna a opta și l-am întrebat dacă medicamentele erau sau nu nocive. Mi-a spus că nu trebuiau folosite tot timpul, ci numai dacă durerile se agravau [...]. I-a fost administrat un analgezic, dar nu știu exact ce fel de analgezic [...] durerile nu au încetat [...] mi-am condus [soția] înapoi acasă [...] era în jur de orele 18.30 când am condus-o acasă [...]. Seara, aproximativ în jurul orelor 20.30, am constatat că starea ei se înrăutățise și, alături de Ö.A.G. [...] am condus-o la Spitalul Universității Ege [...]. Medicul care a ascultat-o pe soția mea [...] mi-a spus că copilul era mort [...]. I-am cerut să îmi salveze soția [...]. Medicul mi-a spus că pentru îndepărtarea copilului din interiorul mamei prin operație trebuia să plătesc 600-700 de milioane de lire turcești în fondul de rulment [...]. I-am răspuns că nu dispuneam de suma respectivă în acel moment, dar să o opereze [pe soția mea], că voi semna o hârtie și că voi plăti. Medicul mi-a spus că trebuia să achit costurile [...] l-am întrebat ce trebuia să fac [...]. Mi-au spus

atunci să o conduc de urgență la Maternitatea Konak [...]. Am chemat o ambulanță [...] am întrebat o femeie ce se afla acolo dacă nu trebuia să fie un asistent medical care să o însoțească [pe soția mea]. Ea mi-a răspuns „nu au trimis niciun asistent medical” [...]. Am pornit la drum [...]. Am ajuns la Spitalul Konak [...] Personalul de serviciu mi-a spus că soția mea era moartă [...]. Soția mea nu a fost îngrijită cum trebuie în spitalele în care am condus-o. Dacă la Spitalele Publice Karşıyaka și Alsancak și la Spitalul de învățământ și cercetare Atatürk s-ar fi făcut măcar o ecografie și mi s-ar fi spus că copilul este mort, fiind în timpul zilei, aș fi putut să strâng banii pentru operație și să-mi salvez soția. Nu fusesem informat că soția mea fusese consultată pe 3 martie 2000 la Centrul Medical Bayraklı și că bătăile inimii copilului nu se auziseră [...]. Cu o zi sau două înainte de data de 3 martie 2000, ea mi-a spus că și-a răsucit glezna pe ultimele două trepte ale scării și că s-a lovit de rampă [...] dar că nu avea nicio durere și că nu era cazul să meargă la doctor. [...]

Mărturia lui Ö.A.G.: [...] am condus pacienta la Secția de Urgențe de la Spitalul Ege [...]. Unul dintre medici mi-a spus că starea sa era gravă. Tot el a spus că trebuie plătită o sumă de 700 de milioane de lire în fondul de rulment [...]. Nu cunosc numele celui medic. Era în jur de orele 22. Aveam 150 de milioane de lire la mine. I-am spus medicului că aveam suma respectivă, că [puteam] să o depun și că pentru restul [puteam] să semnez o hârtie [...]. Medicul a spus că nu se putea așa, că nu putea să o opereze. Am insistat să o opereze. A refuzat din nou. Am întrebat atunci ce să fac [...]. Ne-a spus să o ducem la Maternitatea Konak. În același timp, ne-au constrâns să semnăm un document care confirma faptul că scoteam pacienta din spital din proprie voință. [...]

Mărturia lui Ahmet Y.: [...] Am dus-o pe Menekşe Şentürk la Spitalul Universității Ege în jurul orei 21. A fost admisă imediat la Secția de Urgențe. O femeie medic a examinat-o [...] ne-a spus că fătul era mort [...]. Medicul ne-a spus că acesta trebuia îndepărtat imediat printr-o intervenție chirurgicală [...]. Doctorul ne-a spus că trebuia să plătim în jur de 700 de milioane la spital pentru operație. Soțul pacientei a spus că nu putea plăti întreaga sumă pe loc, dar că putea achita o parte din costuri [...], întocmi un document și plăti mai târziu. Medicul l-a trimis să discute la casierie (*vezne*). Angajații de la casierie ne-au informat că suma trebuia plătită integral. Prin urmare, am vorbit din nou cu medicul care consultase pacienta. I-am spus că nu am putut achita banii și l-am întrebat ce era de făcut. El ne-a sugerat să ducem pacienta cât mai repede la Maternitatea din Konak [...].

Mărturia lui S.A.A.: [...] Menekşe Şentürk s-a prezentat pe 11 martie 2000 la Secția de Urgențe, acuzând dureri abdominale [...]. Am preluat pacienta [...] am procedat la examinarea ei [...] am trimis-o la Secția de Obstetrică și Ginecologie. La aproximativ jumătate de oră după ce a fost consultată în secția de obstetrică, pacienta a revenit la urgențe [...]. Soțul pacientei mi-a spus că medicii din secția de obstetrică l-au informat că copilul era mort [...] și că soția sa trebuia internată. L-am întrebat atunci de ce nu au internat-o acolo și de ce au trimis-o din nou la urgențe. Soțul pacientei mi-a spus că i-a fost solicitată o sumă de bani [...] și cum el nu o putea plăti, voia să își ducă soția la Maternitatea din Konak. În momentul respectiv, era înnebunit și foarte afectat. I-am explicat calm că fătul trebuia îndepărtat imediat din burta mamei, [că trebuia să] aducă pacienta pentru o internare imediată [...] [pentru] îndepărtarea copilului, în caz contrar viața mamei ar putea fi în pericol [...]. În ciuda a tot ce i-am explicat, soțul pacientei a scris pe fișa de consultație a pacientei: „În ciuda sfaturilor medicilor, am refuzat internarea” și a semnat-o. Nu am făcut niciun fel de presiune pentru inserarea acelor mențiuni scrise [...] soțul pacientei m-a informat că medicii de la maternitate i-au spus că trebuia să achite, dacă memoria mea nu dă greș, 400 de milioane [...]

Mărturia lui M.D., şofer în cadrul firmei de ambulanțe private: [...] pe 11 martie 2000, în jurul orelor 22.30, am preluat pacienta de la Secția de Obstetrică și am condus-o la Secția de Urgențe. Acolo, am cerut infirmierei șef, S.T., să trimită un asistent pentru ambulanță. Ea mi-a spus că nu este posibil. Mai târziu, am făcut aceeași cerere către medicul de la urgențe care se ocupa de transferul pacientei. Doamna doctor mi-a spus că nu este posibil, copilul fiind mort în burta mamei și că trebuia să o conduc imediat la Spitalul Konak [...]. Am așezat pacienta în ambulanță [...]. Soțul ei s-a urcat alături de ea [...]. Nu exista personal medical în ambulanță [...]. Înainte de a o așeza în ambulanță, chiar în fața Secției de Urgențe a Spitalului Ege [...], pacienta mi-a spus să nu o duc acolo [...]. Trebuie să fi fost orele 22.40. Odată ajunși la Konak [...] am constatat că pacienta decedase [...]. Așa cum am explicat deja [...] motivul pentru care nu exista personal medical în interiorul ambulanței noastre [...] se explică prin faptul că infirmiera de serviciu se ocupa de transferul unui alt bolnav [...] medicii și o infirmieră de la spital [...] mi-au spus că pacienta ajunsese moartă. M-au mai informat că nu aveau morgă și că trebuia să o ducem la morga Universității Ege. [...]"

În urma mărturiilor de mai sus, cei patru medici de la Spitalul Facultății de Medicină a Universității Ege, anume T.K., S.A., Ö.Ö. și S.Ö., au negat că le-ar fi spus reclamantului sau defunctei că era necesar să achite o sumă de bani în vederea efectuării intervenției chirurgicale în cauză.

C. Actele de urmărire penală declanșate împotriva personalului medical

1. Actele de urmărire penală împotriva medicilor T.K., H.V., S.A. și Ö.Ö.

18. La data de 26 februarie 2001, conducerea Facultății de Medicină a Universității Ege a deschis o anchetă cu privire la medicii T.K., H.V., S.A. și Ö.Ö.

19. La data de 10 septembrie 2001, s-a decis că nu este cazul de a se declanșa urmărirea penală împotriva acestor medici.

20. La data de 26 august 2002, o comisie de anchetă formată din medici a întocmit un raport, conchizând că medicii în cauză nu se făceau vinovați de nicio greșală și că, prin urmare, nu exista niciun motiv pentru intentarea de acțiuni penale împotriva lor.

21. La data de 24 octombrie 2002, invocând articolul 2 din Convenție, articolul 3 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, precum și articolul 17 din Constituția Turciei, prevederi referitoare la dreptul la viață, primul reclamant a contestat această decizie. El a susținut că, printre altele, comisia trebuia să fi verificat legislația în vigoare și practica Universității Ege în cazurile ce necesitau o internare de urgență, atunci când costurile spitalizării nu putea fi plătite.

22. La data de 22 ianuarie 2003, Consiliul de Stat a anulat concluziile raportului de anchetă. Consiliul a subliniat omisiunea comisiei de a verifica ce condiții trebuiau întrunite în unitățile spitalicești pentru a acorda

tratament unui pacient a cărui viaţă este în pericol şi a cărei stare necesită o intervenţie medicală de urgenţă. A mai fost subliniat şi că aceeaşi comisie nu a solicitat extinderea anchetei pentru a-l include şi pe medicul S.Ö., specialist în obstetrică şi ginecologie la Spitalul Facultăţii de Medicină a Universităţii Ege, de gardă în noaptea respectivă, precum şi pentru a stabili responsabilitatea sa raportat la faptele litigioase. Consiliul a apreciat că acest carenţe ale anchetei trebuiau acoperite.

23. La data de 23 ianuarie 2004, estimând că medicii nu se făceau vinovaţi nici de neglijenţă, nici de imprudenţă, comisia de anchetă a întocmit un nou raport cu concluzii în sensul nedeclanşării urmăririi penale. Comisia a adăugat că datele de la dosar nu îi permiteau să stabilească ce trebuia făcut în situaţiile de urgenţă medicală necesitând o internare, atunci când costurile aferente nu erau achitate.

24. La data de 25 februarie 2004, invocând articolul 2 din Convenţie, articolul 3 din Declaraţia Universală a Drepturilor Omului, precum şi articolul 17 din Constituţia Turciei, prevederi referitoare la dreptul la viaţă, primul reclamant a contestat din nou aceste concluzii. În opinia sa, faptul de a nu-l include şi pe medicul S.Ö. în procedura de anchetă reprezenta o carenţă a acesteia din urmă şi a solicitat completarea ei în acest sens.

25. La data de 14 aprilie 2004, Consiliul de Stat a trimis dosarul către rectoratul Universităţii Ege.

26. La data de 16 mai 2005, comisia de anchetă a adoptat un nou raport cu aceleaşi concluzii de nedemarare a procedurii penale în absenţa faptelor de neglijenţă sau imprudenţă în ceea ce-i priveşte pe medicii în cauză, T.K., H.V., S.A., Ö.Ö. şi S.Ö.

27. La data de 13 iunie 2005, primul reclamant a formulat un recurs împotriva acestor concluzii în faţa Consiliului de Stat.

28. La data de 27 septembrie 2005, Consiliul de Stat a admis recursul, subliniind că existau probe suficiente că medicii în cauză au comis faptele imputate. În acest sens, Consiliul s-a bazat pe raportul Comisiei Superioare de Sănătate, întocmit pe 20 şi 21 mai 2004 (paragraful 45 de mai jos), în conformitate cu care medicii respectivi erau responsabili în proporţie de 50% de moartea defunctei. Prin urmare, a stabilit că aceştia trebuiau să fie urmăriţi penal şi a transmis dosarul la parchet.

29. La data de 17 noiembrie 2005, tribunalul de corecţie din Izmir a constatat că dosarul fusese trimis de către Consiliul de Stat în lipsa rechizitoriului şi a decis, prin urmare, să înceteze procedura declanşată împotriva medicilor T.K., H.V., S.A., Ö.Ö. şi S.Ö., începerea procesului penal fiind subordonată prezentării actului de acuzare.

30. La data de 21 aprilie 2006, procurorul din cadrul Parchetului din Izmir a emis rechizitorul împotriva medicilor T.K., H.V., S.A. şi Ö.Ö. şi a solicitat condamnarea lor pentru ucidere din culpă (articolul 455 § 1 din Codul penal).

31. La data de 11 septembrie 2006, primul reclamant a făcut o cerere de intervenție în interes propriu în procedura penală, cerere admisă de către tribunalul de corecție din Izmir în aceeași zi.

2. Actele de urmărire penală împotriva moașei G.E.

32. Printr-o decizie din 1 martie 2001, guvernatorul districtului Karşıyaka a autorizat inițierea actelor de urmărire penală împotriva moașei G.E. pentru neîndeplinirea obligațiilor profesionale.

33. La data de 25 aprilie 2001, procurorul din cadrul Parchetului din Karşıyaka a inculpat moașa pentru neîndeplinirea obligațiilor profesionale (articolul 230 § 1 din Codul penal) și a solicitat condamnarea acesteia.

34. La data de 23 octombrie 2001, tribunalul de corecție din Karşıyaka a pronunțat o hotărâre de achitare pe motiv că mai exista o moașă ce fusese de gardă în ziua faptelor litigioase, nefiind stabilit că inculpata a fost cea care a examinat-o pe defunctă și a trimis-o acasă fără a solicita intervenția unui specialist pentru o anamneză. Tribunalul a mai adăugat că, în pofida acestor concluzii, chiar dacă s-ar admite că inculpata a fost cea care a examinat defuncta și a trimis-o acasă, fapta de neîndeplinire a obligațiilor nu fusese comisă cu intenție, astfel că elementele constitutive ale infracțiunii nu erau întrunite.

35. Hotărârea a rămas definitivă pe 31 octombrie 2001.

36. La data de 14 iunie 2005, bazându-se pe concluziile raportului Comisiei Medicale Superioare de Sănătate, conform căruia G.E. era responsabilă în proporție de 25% pentru decesul soției sale (paragraful 45 de mai jos), primul reclamant a solicitat redeschiderea procedurii penale împotriva moașei.

37. La data de 12 octombrie 2005, primul reclamant a formulat o cerere de intervenție în interes propriu în procedura declanșată împotriva lui G.E.

38. La data de 9 martie 2006, tribunalul de corecție din Karşıyaka a admis cererea de redeschidere a procedurii și a dispus reunirea soluționării cauzei de față cu cea pendinte în fața tribunalului de corecție din Izmir (paragrafele 51 și următoarele de mai jos). Tribunalul a decis sesizarea Camerei Penale a Curții de Casație pentru soluționarea conflictului de competență survenit între cele două jurisdicții.

39. La data de 12 iunie 2006, Curtea de Casație a dispus reunirea celor două proceduri penale și a desemnat tribunalul de corecție din Karşıyaka ca fiind instanța competentă pentru a soluționa cauza.

3. Actele de urmărire penală împotriva lui A.Y., F.B. și Ö.Ç.

40. La data de 14 martie 2001, guvernatorul districtului Konak a autorizat inițierea actelor de urmărire penală împotriva moașei A.Y. și a medicilor F.B și Ö.Ç.

41. La data de 12 octombrie 2001, procurorul din cadrul Parchetului din Izmir a inculpat suspectii pentru neîndeplinirea obligațiilor profesionale (articolul 230 § 1 din Codul penal) și a solicitat condamnarea acestora.

42. La data de 12 aprilie 2002, primul reclamant a formulat o cerere de intervenție în interes propriu în procedura penală inițiată în fața tribunalului de corecție din Izmir. Cererea a fost admisă în cursul ședinței de judecată din aceeași zi.

43. La data de 13 noiembrie 2002, reclamantul a făcut o cerere pentru extinderea procedurii, solicitând îndeosebi efectuarea unei expertize medico-legale pentru a se stabili durata de timp scursă între momentul morții copilului și cel al decesului soției sale.

44. La data de 24 februarie 2003, tribunalul de corecție din Izmir a trimis cauza spre soluționare Comisiei Superioare de Sănătate, care trebuia să se pronunțe asupra răspunderii inculpaților și asupra gradului de vinovăție al fiecăruia.

45. Pe 20 și 21 mai 2004, Comisia Superioară de Sănătate a adoptat o decizie, ale cărei extrase relevante sunt formulate după cum urmează:

„În urma examinării dosarului, a documentelor și a elementelor probatorii, comisia concluzionează:

– că moașele G.E. și A.Y., care nu au evaluat corect situația cu ocazia examinării pacientei și nu au solicitat intervenția ginecologului de gardă, în ciuda durerilor acuzate de aceasta din urmă, sunt răspunzătoare în proporție de 25%;

– că medicii Ö.Ç. și F.B., care au examinat bolnava exclusiv prin prisma domeniului lor de activitate, în condițiile în care ea se prezentase la spital însărcinată în 34 de săptămâni, cu hipertensiune și acuzând dureri violente și care nu au îndrumat-o spre un consult de către un obstetrician, sunt răspunzători în proporție de 37,5%;

– că medicii de gardă T.K., H.V., S.A. și Ö.Ö., din cadrul Secției de Obstetrică a Spitalului Facultății de Medicină a Universității Ege sunt răspunzători în proporție de 50% de moartea mamei, întrucât au îndreptat-o spre un centru pentru persoanele asigurate social, fără personal medical însoțitor, pe motiv că nu ar fi avut bani, în condițiile în care starea sa era incompatibilă cu un astfel de transfer.”

46. La data de 1 februarie 2005, tribunalul a primit raportul Comisiei Superioare de Sănătate și a subliniat că răspunderea inculpaților fusese stabilită, dar nu într-o proporție de 100%.

47. La data de 14 martie 2005, primul reclamant, bazându-se pe raportul Comisiei Superioare de Sănătate care stabilise că, în afara persoanelor acuzate în cadrul respectivei proceduri penale, mai existau și alți medici angajați ai Spitalului Facultății de Medicină a Universității Ege răspunzători de moartea soției sale, a formulat o cerere de punere sub acuzare și a acestora din urmă.

48. În ședința publică din 17 martie 2005, tribunalul de corecție din Izmir a trimis dosarul cauzei către procuror pentru punerea în mișcare a

urmăririi penale față de inculpați și pentru infracțiunea prevăzută în articolul 455 din Codul penal.

49. La data de 25 martie 2005, procurorul din cadrul Parchetului din Izmir a emis o ordonanță de punere în mișcare a urmăririi penale față de inculpați pentru infracțiunea de ucidere din culpă (articolul 455 § 1 din Codul penal) și a solicitat condamnarea lor pentru acest capăt de acuzare.

50. La data de 4 iulie 2006, primul reclamant a solicitat tribunalului de corecție finalizarea cât mai rapidă a procedurii penale. Invocând articolul 6 din Convenție, el a susținut că durata întregii proceduri aducea atingere dreptului său la un proces echitabil și de o durată rezonabilă. Reclamantul a mai subliniat că, prin prelungirea procedurii, exista riscul prescripției acțiunii penale și al încălcării dreptului său de proprietate, putând fi astfel privat de orice posibilitate de a obține despăgubiri pentru prejudiciul moral și material suferit.

51. La data de 31 ianuarie 2007, tribunalul de corecție din Izmir a decis conexarea cauzei pendinte în fața sa cu cea în care fuseseră inculpați medicii T.K., H.V., S.A. și Ö.Ö. pentru infracțiunea de ucidere din culpă.

4. Procedura penală subsecventă conexării dosarelor

52. La data de 7 mai 2007, avocatul primului reclamant a depus o cerere de intervenție în interes propriu în numele fiului minor al acestuia. În plus, a invocat durata lungă a procedurii, ce risca să conducă la prescripția acțiunii penale. De asemenea, avocatul a mai formulat și o cerere de despăgubiri pentru prejudiciul cauzat clientului său prin decesul soției sale și a solicitat acordarea sumelor de 60 000 de lire turcești (TRY) pentru prejudiciul moral suferit de acesta și de 50 000 TRY pentru prejudiciul moral suferit de fiul său, precum și a sumei de 30 000 TRY, în comun, cu titlu de daune materiale.

53. În ședința publică din 8 mai 2007, tribunalul de corecție din Karşıyaka a subliniat că actul de acuzare nu comporta nicio mențiune cu privire la medicul S.Ö., deși numele acestuia figurase anterior în cadrul procedurii din fața tribunalului de corecție din Izmir. Prin urmare, a solicitat să se precizeze dacă, ulterior hotărârii de încetare a procedurii (paragraful 29 de mai sus), cu privire la acest medic fusese sau nu pronunțată neînceperea urmăririi penale sau dacă era vorba despre o simplă eroare. În cazul din urmă, omisiunea trebuia reparată.

54. În cursul ședinței din 27 noiembrie 2007, tribunalul de corecție din Karşıyaka a făcut mențiune despre răspunsul procurorului, în sensul că față de S.Ö. nu fusese emis niciun act de neîncepere a urmăririi penale și că putea fi vorba despre o eroare. Tribunalul a solicitat luarea de măsuri în acest sens.

55. La datele de 11 februarie și 18 martie 2008, avocatul reclamantului a depus la dosar două memorii prin care se plângea de durata procedurii.

56. În cadrul şedinţei din 12 februarie 2008, tribunalul a afirmat că declanşarea actelor de urmărire penală faţă de S.Ö. nu era de natură a avea un impact asupra procedurii, dar putea trena soluţionarea cauzei. În consecinţă, a decis să continue judecata.

57. La data de 18 martie 2008, tribunalul de corecţie a hotărât că A.Y., Ö.Ç., F.B., T.K., H.V., Ö.Ö. şi S.A. se fac vinovaţi de ucidere din culpă şi i-a condamnat la pedeapsa închisorii de doi ani şi la o amendă de 91 TRY. Aplicând prevederile Codului penal referitoare la reducerea pedepsei, a comutat pedeapsa lui A.Y. într-o amendă de 468 TRY, a lui Ö.Ç. şi a lui F.B. într-o amendă de 703 TRY şi cea stabilită pentru T.K., H.V., S.A. şi Ö.Ö. într-o amendă de 937 TRY. Toate pedepsele au fost aplicate cu suspendarea executării. Tribunalul a respins cererea de condamnare a inculpatei G.E. subliniind că, deşi raportul Comisiei Superioare de Sănătate stabilise răspunderea sa în proporţie de 25%, acest detaliu nu reprezenta un motiv pentru redeschiderea procedurii penale faţă de aceasta în temeiul articolului 314 din Codul de procedură penală. Prin urmare, instanţa a menţinut hotărârea de achitare pronunţată în cursul primei proceduri iniţiate împotriva acesteia.

Motivarea tribunalului de corecţie, în măsura relevanţei sale, a fost formulată după cum urmează:

„ [...] din ansamblul elementelor de la dosar reiese: – că Menekşe Şentürk, însărcinată în opt luni, a fost condusă la Spitalul Public Karşıyaka din Izmir de către soţul său în ziua de sâmbătă, 11 martie 2000, din cauza unor dureri foarte puternice; – că a fost ascultată cu stetoscopul de către moaşa G.E. [...], că medicul nu a fost anunţat, că nu a fost luată nicio măsură şi că, nefiind început travaliul, pacienta a fost trimisă acasă; – că aceasta a fost condusă apoi la Secţia de Urgenţe a Spitalului Public Alsancak, că a fost ascultată cu stetoscopul de către moaşa A.Y., că a fost trimisă acasă pentru că travaliul nu începuse încă; – că în jurul orei 14, a fost adusă la Secţia de Urgenţe a unităţii spitaliceşti Yeşilyurt Atatürk, că a fost ascultată cu stetoscopul de către medicul F.B., că datorită durerilor pe care le acuza pe partea dreaptă a fost trimisă la Secţia de Urologie, că a fost ascultată cu stetoscopul de medicul Ö.Ç., care a pus diagnosticul de colică renală, i-a administrat un analgezic şi a trimis-o acasă; – că datorită persistenţei durerilor după ce [soţul] pacientei a adus-o acasă, [...] aceasta a fost condusă la Spitalul Facultăţii de Medicină a Universităţii Ege, că a fost transferată de către medicul de urgenţă [...] la maternitate; că acolo s-a stabilit că pacienta era însărcinată în luna a opta, dar că bătăile inimii [fătului] nu puteau fi auzite; că, deşi medicul recomandase îndepărtarea copilului, internarea a fost refuzată din lipsă de mijloace financiare; – că pacienta a fost transferată la Spitalul de Obstetrică şi Ginecologie din Izmir, dar a decedat în timpul transportului; – că din cauza acestui eveniment [şi] aşa cum stabilise Comisia Superioară de Sănătate, moaşele G.E. şi A.Y. erau răspunzătoare de deces în proporţie de 25%, medicii Ö.Ç. şi F.B. în proporţie de 37,5%, iar medicii T.K., H.V., S.A. şi Ö.Ö. în proporţie de 50%; – că date fiind aceste circumstanţe, inculpaţii [trebuie] pedepsiţi pentru infracţiunea de care sunt acuzaţi [...]”

58. La data de 21 mai 2008, reclamantii au declarat recurs. În cuprinsul cererii de recurs, au susţinut că tribunalul de corecţie nu răspunsese nici la cererea de intervenţie în interes propriu depusă în numele fiului

reclamantului, nici la cererea de despăgubiri. De asemenea, reclamanții au contestat achitarea lui G.E., în condițiile în care răspunderea ei cu privire la deces fusese stabilită, precum și înlocuirea pedepsei închisorii cu pedeapsa amenzii și suspendarea executării dispusă pentru aceasta. Printre altele, invocând articolul 2 din Convenție, reclamanții s-au plâns de încălcarea dreptului la viață și de neîndeplinirea de către Stat a obligațiilor sale pozitive în acest sens. În opinia lor, faptul că reclamantul și soția sa au fost nevoiți să se plimbe de la un spital la altul constituia un tratament contrar garanțiilor prevăzute în articolul 3 din Convenție. Invocând articolele 6 și 13 din Convenție, aceștia s-au plâns de durata procedurii și de lipsa unui remediu ce le-ar fi permis să pună capăt prejudiciului astfel cauzat. În sfârșit, au mai susținut că hotărârea recurată aducea atingere dreptului lor de proprietate.

59. La data de 21 ianuarie 2009, procurorul general din cadrul Parchetului de pe lângă Curtea de Casație a depus observațiile la dosar. Acesta a solicitat instanței să mențină soluția primei instanțe în ceea ce o privea pe G.E., să o infirme față de ceilalți inculpați pentru intervenirea prescripției penale și să înceteze procesul penal.

60. La data de 7 octombrie 2010, Curtea de Casație a menținut soluția primei instanțe cu privire la G.E. Hotărârea atacată a fost însă înfirmată cu privire la ceilalți inculpați datorită prescripției infracțiunii, în temeiul articolelor 102 § 4 și 104 § 2 din Legea penală nr. 765. Instanța a dispus încetarea procesului penal pentru intervenția prescripției, în temeiul articolului 322 din Codul de procedură penală.

5. *Actele de urmărire penală împotriva lui S.Ö.*

61. La data de 4 ianuarie 2008, constatând că raportul Comisiei de Sănătate din 20 și 21 mai 2004 nu stabilise vreo răspundere în sarcina lui S.Ö., că nu existau suficiente probe împotriva sa și că faptele de care era acuzat intrau sub imperiul prescripției în vigoare pentru acel tip de infracțiune, procurorul din cadrul Parchetului din Izmir a emis o ordonanță de neîncepere a urmăririi penale față de acest medic.

62. Primul reclamant a formulat un recurs împotriva acestei decizii.

63. La data de 14 ianuarie 2009, recursul a fost respins de către tribunalul penal (*cour d'assises*) din Karşıyaka.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

64. Prevederile de drept intern relevante sunt descrise în cauza *Sevim Güngör împotriva Turciei* ((dec.), nr. 75173/01, 14 aprilie 2009).

ÎN DREPT

I. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 2 DIN CONVENȚIE

65. Reclamanții se plâng de atingerea adusă dreptului la viață al soției și, respectiv, mamei lor, precum și a copilului cu care aceasta era însărcinată, contrar articolului 2 din Convenție, care stipulează următoarele:

„1. Dreptul la viață al oricărei persoane este protejat prin lege. [...]”

66. Guvernul se opune acestei susțineri.

A. Cu privire la admisibilitate

67. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este vădit nefondat în sensul articolului 35 § 3 a) din Convenție. Mai constată că nu există niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, trebuie declarat admisibil.

B. Cu privire la fond

1. *Susținerile reclamanților*

a. *Cu privire la pretinsa încălcare a articolului 2 sub aspect material din cauza decesului lui Menekşe Şentürk*

68. Reclamanții susțin că defuncta și-a pierdut viața din cauza unei neglijențe grave din partea moașelor și a medicilor implicați. Ei apreciază că decesul putea fi ușor evitat dacă medicii și/sau moașele ar fi acționat în conformitate cu responsabilitățile ce le reveneau și cu codul lor deontologic. Dimpotrivă, aceștia nu i-au îndeplinit în mod grav obligațiile profesionale. În acest sens, reclamanții susțin, printre altele, că faptele litigioase ar trebui calificate drept omor și nu drept o simplă neglijență.

69. În opinia reclamanților, defuncta a fost transferată cu forța la Maternitatea Spitalului Konak, în condițiile în care medicii stabiliseră că starea sa era critică atunci când se afla la Spitalul Facultății de Medicină a Universității Ege. Astfel, soțului său i s-ar fi spus să își transfere soția la alt spital pentru că era în imposibilitatea de a plăti o sumă de aproximativ 1 000 euro (EUR) pentru intervenția chirurgicală. Făcând trimitere la concluziile Curții din cauza *Oyal împotriva Turciei* (nr. 4864/05, §§ 53-51, 23 martie 2010), reclamanții amintesc că Statul are obligația de a asigura tratamentele medicale necesare, întrucât el este cel care gestionează și/sau controlează sistemul de protecție a sănătății.

70. Reclamanții afirmă, între altele, că medicii erau la curent cu starea critică a victimei. Referindu-se la cauza *Jasinskis împotriva Letoniei* (nr. 45744/08, § 67-68, CEDH 2010-... (extrase)), au susținut că Guvernul este răspunzător pentru decesul în litigiu întrucât nu a asigurat tratamentele necesare. În plus, au mai pretins că acesta ar fi încălcat articolul 2 și sub aspect material.

b. Cu privire la pretinsa încălcare sub aspect procedural din cauza decesului lui Menekşe Şentürk

71. Conform susținerilor reclamanților, Curtea de Casație a încetat procesul penal împotriva inculpaților din cauza intervenției prescripției, astfel că aceștia au rămas nepedepsiți, fapt ce ilustrează ineficacitatea și caracterul inadecvat al procedurii. În opinia lor, este de domeniul evidenței că sistemul intern asigură protecția mai degrabă a personalului medical decât a pacienților. Ei au remarcat, în special, că a fost nevoie să aștepte până în 2005, adică până la cinci ani de la săvârșirea faptelor, pentru a se începe urmărirea penală împotriva celor patru medici de la Facultatea de Medicină a Universității Ege și aceasta numai datorită intervenției Consiliului de Stat. În acest sens, Comisia universitară formată din personal medical ce lucra în aceeași facultate de medicină și-a manifestat mai degrabă reticența față de autorizarea începerii actelor de urmărire penală. De fapt, această comisie ar fi făcut tot posibilul pentru a bloca cercetările, în lipsa cărora urmărirea penală împotriva respectivilor acuzați ar fi fost nulă și neavenită.

72. Pe lângă ineficacitatea anchetei penale derulate împotriva personalului universitar, reclamanții au mai susținut și că dosarul principal al cauzei a făcut obiectul unor transferuri regulate între instanțele penale. Or, în opinia lor, nu exista nici un motiv rațional pentru aceste amânări și transferuri.

c. Cu privire la pretinsa încălcare a articolului 2 din Convenție din cauza decesului fătului, mort înainte de naștere

73. Reclamanții afirmă că moartea copilului purtat de defunctă a survenit la data de 11 martie 2000. Bazându-se pe mărturiile diferiților medici și moașe, ei susțin că acesta a decedat înaintea nașterii ca urmare a unei breșe în sistemul de sănătate ce nu a permis descoperirea eventualelor probleme. În opinia lor, Guvernul este răspunzător de moartea acestui copil întrucât nu i-a acordat mamei sale, în timp util, îngrijirile pe care le reclama starea sa. Deși un copil decedat înaintea nașterii nu era considerat ca fiind o persoană conform dreptului penal național, existau State, ca de exemplu Statele Unite la Americii, care considerau că un copil mort înainte de naștere putea fi privit ca o persoană în sensul dreptului penal.

74. În ceea ce privește aspectul procedural al încălcării articolului 2 din cauza decesului copilului înainte de naștere, reclamanții pretind că nu a fost

efectuată nicio anchetă pentru a stabili momentul exact al decesului. Niciuna din cererile lor în legătură cu acest deces nu ar fi fost luată în considerare de către autoritățile interne. În acest sens, reclamanții le reproșează acestora din urmă că au acționat ca și cum acest copil nu ar fi existat niciodată. Or, susțin ei, copilul decedat înaintea nașterii are personalitate juridică conform dreptului civil, astfel că autoritățile ar fi trebuit să demareze o anchetă și acte de urmărire penală pentru a stabili momentul și cauza decesului său. În acest sens, reclamanții au făcut trimitere la cauzele *Calvelli și Ciglio împotriva Italiei* ([MC], nr. 32967/96, § 49, CEDH 2002-I) și *Öneryıldız împotriva Turciei* ([MC], nr. 48939/99, CEDH 2004-XII).

75. În plus, în opinia reclamanților, dreptul penal turc nu conține nicio prevedere care să permită efectuarea de acte de urmărire penală față de decesul cauzat unui copil nenăscut, cu excepția pierderii provocate a sarcinii. Așa stând lucrurile, din perspectiva dreptului civil, un copil nenăscut beneficiază de drepturi încă din momentul în care se află în uterul mamei sale, sub rezerva de a se naște viu. Reclamanții susțin, cu privire la acest aspect, că structura actuală a dreptului intern este departe de standardele internaționale în materie și de abordarea comună a Statelor membre ale Consiliului Europei.

2. *Susținerile Guvernului*

76. Guvernul susține că faptele și răspunderea tuturor persoanelor implicate în circumstanțele litigioase au fost examinate de către organele judiciare competente în mod independent, pe baza a numeroase rapoarte științifice, la toate nivelurile și, prin urmare, celor răspunzători li s-au aplicat pedepsele necesare în conformitate cu dispozițiile legale în vigoare.

77. În ceea ce privește cheltuielile internării, acesta a precizat că bolnavii ce vin în urgențe nu sunt obligați să achite, cu titlu de plată anticipată, cheltuieli de spitalizare, chiar dacă nu beneficiază de asigurare socială. Așa fiind, dacă bolnavul nu este nici asigurat și nici nu dispune de mijloace pentru a plăti costurile internării, acesta ar trebui, în opinia Guvernului, să obțină un atestat de lipsă de mijloace financiare din partea fundațiilor locale de solidaritate pentru a putea astfel beneficia de o scutire a costurilor internării.

78. Cu privire la statutul juridic al copilului ce urmează să se nască, Guvernul afirmă că, în temeiul articolului 28 din Codul civil, personalitatea juridică este recunoscută copilului doar dacă se naște viu și viabil.

3. *Aprecierea Curţii cu privire la dreptul la viaţă al lui Menekşe Şentürk*

a. Principii generale

79. Curtea aminteşte că primul paragraf al articolului 2 din Convenţie obligă Statul nu numai de a se abţine de la a provoca moartea în mod intenţionat şi arbitrar, dar şi de a lua măsurile necesare pentru protecţia vieţii persoanelor aflate sub jurisdicţia sa. Aceste principii se aplică şi în domeniul sănătăţii publice (a se vedea, printre altele, *Powell împotriva Regatului Unit al Marii Britanii şi Irlandei de Nord* (dec.), nr. 45305/99, CEDH 2000-V şi *Calvelli şi Ciglio* [MC], citată mai sus, § 48). De fapt, Curtea nu exclude posibilitatea ca actele şi omisiunile autorităţilor ce fac parte din politicile de sănătate publică să angajeze, în anumite circumstanţe, responsabilitatea lor sub aspectul material al articolului 2 (*Powell*, decizie citată mai sus).

80. În acelaşi timp, atâta vreme cât un Stat membru a luat toate măsurile necesare pentru a asigura un nivel înalt de competenţă printre profesioniştii medicali şi pentru a garanta protecţia vieţii pacienţilor lor, nu se poate pretinde că probleme cum ar fi, în special, o eroare de judecată din partea unui profesionist medical sau o coordonare deficitară între astfel de profesionişti în cadrul tratamentului aplicat unui pacient sunt suficiente în sine pentru a obliga un Stat membru să dea socoteală în temeiul obligaţiei pozitive de a proteja dreptul la viaţă, obligaţie ce îi incumbă în condiţiile articolului 2 din Convenţie (*ibidem*).

81. Acestea fiind stabilite, Curtea mai aminteşte că obligaţiile pozitive pe care articolul 2 din Convenţie le pune în sarcina Statului presupun implementarea unui cadru legal care să impună spitalelor, publice sau private, să adopte măsuri apte de a asigura protecţia vieţii bolnavilor. La aceasta se adaugă şi obligaţia de a instaura un sistem judiciar eficace şi independent, care să permită stabilirea cauzelor decesului unei persoane aflate sub supravegherea profesioniştilor medicali, atât cei angajaţi în cadrul sectorului public, cât şi cei ce îşi desfăşoară activitatea în cadrul structurilor private, şi, dacă este cazul, să îi oblige pe aceştia din urmă să răspundă pentru actele lor (a se vedea, în special, *Calvelli şi Ciglio*, citată mai sus, § 49).

82. În acest context, celeritatea şi o diligenţă rezonabilă sunt cerinţe implicite. Mai mult, examinarea unor astfel de cauze într-un termen scurt este importantă pentru securitatea utilizatorilor ansamblului serviciilor de sănătate (*Byrzykowski împotriva Poloniei*, nr. 11562/05, § 117, 27 iunie 2006). Obligaţia impusă Statului de către articolul 2 nu poate fi satisfăcută atâta timp cât mecanismele de protecţie prevăzute în dreptul intern nu există decât în teorie: este necesar mai ales ca acestea să funcţioneze efectiv în practică, ceea ce presupune ca o cauză să fie examinată prompt şi fără

întârzieri inutile (*Şilih împotriva Soveniei* [MC], nr. 71463/01, § 195, 9 aprilie 2009).

83. Pe de altă parte, deşi Convenţia nu garantează expres dreptul la începerea urmăririi penale împotriva terţilor ca atare, Curtea a afirmat de multe ori că un sistem judiciar eficace, conform cerinţelor articolului 2, poate şi, în anumite circumstanţe, trebuie să includă un mecanism de represiune penală (*Calvelli şi Ciglio*, citată mai sus, § 51). Totuşi, dacă atingerea adusă dreptului la viaţă sau la integritatea fizică nu a fost intenţionată, obligaţia pozitivă decurgând din articolul 2 de a instaura un sistem judiciar eficace nu presupune neapărat, în toate cazurile, existenţa unei căi de atac de natură penală. În contextul specific al neglijenţei medicale, o astfel de obligaţie poate fi îndeplinită dacă, de exemplu, sistemul judiciar în cauză oferă celor interesaţi o cale de atac în faţa jurisdicţiilor civile, exclusiv sau alături de o cale de atac şi în faţa instanţelor penale, cu scopul de a stabili răspunderea medicilor în cauză şi, dacă este cazul, de a obţine aplicarea oricărei sancţiuni civile corespunzătoare, cum ar fi plata de daune-interese şi publicarea hotărârii. Măsurile disciplinare pot fi, de asemenea, luate în considerare (*ibidem*, § 51).

b. Aplicarea acestor principii în prezenta cauză

i. Cu privire la pretinsa încălcare a articolului 2 din Convenţie sub aspect material

84. În prezenta cauză, reclamantii nu se plâng că decesul doamnei Şentürk ar fi fost urmarea unei fapte săvârşite cu intenţie. Totuşi, ei susţin că faptele de care este acuzat personalul medical nu ar trebui calificate drept simple neglijenţe, ci ar trebui considerate drept constitutive ale infracţiunii de omor. În ceea ce priveşte aspectul material al articolului 2, ei susţin, de asemenea, că personalul medical nu şi-a îndeplinit obligaţiile sale profesionale nu numai prin neglijenţele grave ce i-ar fi imputabile, ci şi prin neacordarea îngrijirilor medicale pentru doamna Şentürk, pe motiv că defunctei şi soţului acesteia le-au lipsit mijloacele financiare necesare (paragrafele 68-70 de mai sus).

85. Curtea observă de la bun început că faptele denunţate de reclamantii diferă în mod considerabil de cele pe care a avut deja ocazia să le examineze în cauzele menţionate anterior (paragrafele 79-83 de mai sus). De aceea, ea apreciază că, fiind formulate într-un context uşor diferit faţă de cazul din speţă, criteriile şi principiile dezvoltate în jurisprudenţa antemenţionată nu vor fi transpuse ca atare în prezenta cauză, însă vor trebui să ghideze Curtea în evaluarea circumstanţelor sale.

86. Mai întâi, Curtea consideră util să amintească faptul că interpretarea dispoziţiilor de drept intern, în cazul de faţă chestiunea calificării penale a faptelor imputate, este atributul exclusiv al jurisdicţiilor interne (a se vedea, *Prado Bugalla împotriva Spaniei* (dec.), nr. 21218/09, 18 octombrie 2011).

În plus, ea observă din circumstanțele prezentei cereri că, în dreptul intern, comportamentul unei părți din personalul medical implicat a fost calificat drept ucidere din culpă, așa cum este definită infracțiunea în articolul 455 din Codul penal (paragrafele 30, 49 și 57 de mai sus).

87. În continuare, Curtea notează că neglijențele medicale succesive a căror victimă a fost soția și, respectiv, mama reclamantilor, precum și incompetența anumitor membri ai corpului medical ce au examinat-o au fost consemnate în rapoarte de anchetă și de expertiză. Aceleași rapoarte, mai constată Curtea, au stabilit în mod clar responsabilitatea personalului medical implicat (paragrafele 16, 17 și 45 de mai sus). În același sens, Consiliul de Stat, sesizat cu privire la chestiunea autorizării efectuării de acte de urmărire penală împotriva medicilor de la Spitalul Facultății de Medicină a Universității Ege, a estimat comportamentul acestora din urmă ca fiind de natură penală și a solicitat începerea urmăririi penale împotriva lor (paragraful 28 de mai sus). În sfârșit, responsabilitatea unei părți a personalului medical implicat în decesul litigios a fost recunoscută și de jurisdicția penală în primă instanță (paragraful 57 de mai sus).

88. În acest sens, Curtea amintește că se poate naște o problemă din punct de vedere al articolului 2 din Convenție atunci când este dovedit că autoritățile unui Stat membru au pus în pericol viața unei persoane prin refuzarea acordării de îngrijiri medicale pe care s-au angajat să le asigure întregii populații (*Chypre împotriva Turciei* [MC], nr. 25781/94, § 219, CEDH 2001-IV și *Nitecki împotriva Poloniei* (dec.), nr. 65653/01, 21 martie 2002).

89. În contextul circumstanțelor prezentei cauze, Curtea are misiunea de a cerceta dacă autoritățile naționale au făcut tot ceea ce era de așteptat în mod rezonabil de la ele și în special dacă și-au îndeplinit, la modul general, obligația de a proteja integritatea fizică a pacientei, mai ales prin acordarea de îngrijiri medicale adecvate. În acest scop, Curtea va acorda importanță cronologiei evenimentelor care au condus la moartea tragică a defunctei, precum și datelor medicale referitoare la aceasta, așa cum rezultă din elementele aflate la dosarul cauzei. Ea apreciază, printre altele, că este necesar să distingă, în acest sens, între îngrijirile acordate defunctei până când a ajuns la Spitalul Facultății de Medicină a Universității Ege și evenimentele ce s-au derulat ulterior acestui moment.

90. Într-adevăr, ancheta desfășurată pe plan intern a permis să se stabilească faptul că decesul doamnei Şentürk s-a datorat nu numai erorilor de judecată ale profesioniștilor medicali – acesta fiind cazul îndeosebi înainte ca defuncta să ajungă la Spitalul Facultății de Medicină a Universității Ege – ci și neacordării îngrijirilor medicale pentru neplata prealabilă a costurilor de spitalizare (paragrafele 16, 17, 45 și 57 de mai sus).

91. În acest sens, Curtea notează că, în lumina elementelor de la dosar și în special a constatărilor din data de 24 noiembrie 2000, consemnate în

raportul de anchetă al Ministerului Sănătăţii, s-a stabilit că medicii din Spitalul Facultăţii de Medicină a Universităţii Ege au cauzat decesul pacientei prin faptul că au dispus transferul acesteia fără să o fi tratat şi nu şi-au îndeplinit obligaţiile profesionale, întrucât s-au preocupat de plata costurilor intervenţiei medicale (paragraful 17 de mai sus).

92. De asemenea, medicii de gardă T.K., H.V., S.A. şi Ö.Ö., din cadrul Secţiei de Obstetrică a Spitalului Facultăţii de Medicină a Universităţii Ege au fost găsiţi responsabili în proporţie de 50% de decesul soţiei primului reclamant de către o comisie de experţi, „pentru că au dispus transferul acesteia către spitalul pentru persoanele asigurate social, fără personal medical însoţitor, pe motiv că aceasta nu avea bani, în condiţiile în care starea sa nu era compatibilă cu un astfel de transfer” (paragraful 45 de mai sus).

93. Pe lângă acestea, Curtea observă, parcurgând motivarea deciziei pronunţate de tribunalul de corecţie la data de 18 martie 2008 ținând cont de actele de la dosar, că primul reclamant şi soţia sa refuzaseră internarea recomandată de medicii din acel spital „din lipsa mijloacelor financiare” (paragraful 57 de mai sus).

94. În sfârşit, mai notează concluziile din data de 23 ianuarie 2004 ale comisiei de anchetă sesizate cu privire la chestiunea relevanţei actelor de urmărire penală faţă de personalul medical din acel spital, concluzii conform cărora dosarul nu permitea să se determine cum trebuia procedat în situaţiile de urgenţă medicală necesitând o internare, atunci când costurile aferente nu fuseseră achitate (paragraful 23 de mai sus).

95. Conform susţinerilor Guvernului, tratamentul medical de urgenţă se acordă fără necesitatea unei plăţi prealabile (paragraful 77 de mai sus). În acest sens, Curtea estimează ca fiind utilă menţiunea că, în prezenta cauză, nu este chemată să se pronunţe *in abstracto* asupra politicii de sănătate publică a Statului în domeniul accesului la îngrijiri medicale la epoca faptelor. De aceea, este suficient să constate, ținând cont de concluziile instanţelor naţionale cu privire la circumstanţele decesului litigios, că acordarea tratamentului medical la Spitalul Facultăţii de Medicină a Universităţii Ege a fost condiţionată de o cerinţă financiară prealabilă. De natură disuasivă pentru pacientă, aceasta a determinat-o să renunţe la orice tratament în cadrul aceluşi spital. Pentru toate acestea, având în vedere raportul de anchetă din data de 24 noiembrie 2000 (paragraful 17 de mai sus) şi diversele mărturii aflate în dosarul de anchetă, în special cea a lui S.A.A. şi a şoferului ambulanţei ce a efectuat transferul defunctei (paragraful 17 de mai sus), Curtea apreciază că această renunţare nu poate fi considerată ca fiind făcută în cunoştinţă de cauză şi nici ca un element de natură a exonera autorităţile naţionale de responsabilitatea lor cu privire la îngrijirile ce ar fi trebuit acordate defunctei cu asupra de măsură.

96. Într-adevăr, Curtea subliniază că nu exista niciun dubiu cu privire la gravitatea stării de sănătate a pacientei, odată ajunsă la acel spital, precum şi

cu privire la necesitatea unei intervenții chirurgicale urgente, lipsa acesteia fiind susceptibilă de a antrena consecințe de o gravitate extremă. Fără a specula cu privire la șansele de supraviețuire ale doamnei Şentürk dacă aceasta ar fi beneficiat de îngrijiri medicale la Spitalul Facultății de Medicină a Universității Ege, Curtea observă că personalul medical din acel spital era perfect conștient de riscul pe care îl reprezenta pentru viața pacientei transferul acesteia către un alt spital (paragraful 17 de mai sus). Pe lângă acestea, mai reiese că dosarul cauzei nu a permis comisiei ce refuzase autorizarea urmăririi penale împotriva personalului implicat să aprecieze cum trebuia procedat în situații de urgență medicală când costurile aferente nu fuseseră plătite (paragrafele 23 și 94 de mai sus). În acest sens, dreptul intern nu părea să fi fost în stare să prevină neacordarea tratamentului medical impus de starea pacientei.

97. Astfel, victimă a unei disfuncții flagrante a serviciilor medicale la nivelul spitalelor, defuncta a fost privată de posibilitatea de a avea acces la un tratament de urgență adecvat. Această constatare este de ajuns Curții pentru a aprecia că Statul nu și-a îndeplinit obligația de a-i proteja integritatea fizică. Ea concluzionează, în consecință, că a existat o încălcare a articolului 2 din Convenție sub aspectul său material.

ii. Cu privire la pretinsa încălcare a articolului 2 din Convenție sub aspect procedural

98. Curtea subliniază că plângerile reclamantilor se referă și la faptul că moașele și medicii implicați și găsiți responsabili pentru decesul doamnei Şentürk în fața primei instanțe penale, nu au fost sancționați penal pentru că acțiunea publică a încetat datorită intervenției prescripției (paragraful 71 de mai sus). În acest sens, ea constată, în considerarea documentelor aflate la dosar, că responsabilii prezumați pentru decesul litigios nu au suferit nicio condamnare definitivă datorită intervenției prescripției faptei.

99. În baza informațiilor furnizate de părți, Curtea notează că cei interesați nu s-au folosit decât de un recurs de natură penală pentru a se plânde de neîndeplinirea obligațiilor medicilor și a moașelor ce trebuiau să o îngrijească pe defunctă. Prin urmare, ea trebuie să examineze dacă investigațiile efectuate de către autorități în urma plângerii penale a reclamantilor au răspuns cerințelor de celeritate, eficacitate și diligență rezonabilă ce decurg din articolul 2 sub aspect procedural (pentru o abordare similară, *Eugenia Lazăr împotriva României*, nr. 32146/05, § 72, 16 februarie 2010).

100. În acest sens, Curtea ia notă de faptul că faza administrativă de autorizare prealabilă a urmăririi penale, indispensabilă pentru declanșarea actelor de urmărire penală față de medicii T.K., H.V., S.A. și Ö.Ö., implicați în faptele litigioase, a durat aproximativ trei ani, până când Consiliul de Stat – confruntat cu refuzul sistematic al comisiei de anchetă însărcinată cu examinarea problemei – a decis să trimită cauza din oficiu în fața instanțelor

penale pentru ca urmărirea penală să se pună în mişcare (paragraful 28 de mai sus). Ea mai constată şi că, pe 7 octombrie 2010, s-a pus capăt ansamblului procedurilor iniţiate împotriva personalului medical pentru cauză de prescripţie – cu excepţia lui G.E., a cărei achitare a fost menţinută –, după aproximativ nouă ani de procedură.

101. Or, Curtea aminteşte că, deşi este posibil ca într-o situaţie anume să intervină obstacole sau dificultăţi care să împiedice o anchetă de la a progresa, reacţia promptă a autorităţilor rămâne esenţială pentru a menţine încrederea publicului şi adeziunea acestuia la statul de drept, precum şi pentru a preveni orice aparenţă de toleranţă faţă de actele ilegale sau de complotare la perpetuarea lor (*Şilih*, citată mai sus, § 196). În cazul de faţă, Curtea nu poate decât să constate că durata procedurii litigioase nu satisface sub nicio formă cerinţa unui examen prompt şi fără întârzieri inutile al cauzei (a se vedea, pentru o concluzie similară, *Eugenia Lazăr*, citată mai sus, § 75).

102. Curtea notează, printre altele, că procedura penală părea să fi fost marcată de o omisiune iniţială, şi anume neefectuarea actelor de urmărire penală împotriva lui S.Ö., situaţie ce s-a prelungit până în 2008, dată la care a fost pronunţată o ordonanţă de neîncepere a urmăririi penale (paragrafele 24, 53-54 şi 61-63 de mai sus).

103. Desigur, Curtea a avut deja ocazia de a afirma că, în ipoteza unui deces cauzat de o neglijenţă medicală, sistemul juridic turc prevede, pe de o parte, o acţiune penală, iar, pe de altă parte, posibilitatea pentru partea vătămată de a introduce o acţiune în faţa instanţei civile competente, precum şi posibilitatea unei acţiuni disciplinare, odată stabilită răspunderea civilă. Astfel, ea a concluzionat că sistemul juridic turc oferă justiţiabililor mijloace care, cel puţin la nivel teoretic, sunt conform cu cerinţele articolului 2 sub aspect procedural (*Sevim Güngör*, citată mai sus, *Aliye Pak şi Habip Pak împotriva Turciei* (dec.), nr. 39855/02, 22 ianuarie 2008 şi *Serap Alhan împotriva Turciei* (dec.), nr. 8163/07, 14 septembrie 2010).

104. Ea nu vede niciun motiv pentru a repune în discuţie aceste constatări, care rămân valabile şi în contextul prezentei cereri, în care este vorba despre diversele neglijenţe şi erori medicale a căror victimă a fost defuncta înainte de a ajunge la Spitalul Facultăţii de Medicină a Universităţii Ege. Pentru toate acestea, Curtea aminteşte că a constatat, în special în baza concluziilor anchetelor desfăşurate de autorităţile naţionale, că în circumstanţele prezentei cereri, vina imputabilă personalului medical din acel spital depăşea nivelul unei simple erori sau neglijenţe medicale, întrucât medicii respectivi nu au luat toate măsurile de urgenţă necesare pentru a încerca să salveze viaţa pacientei, în deplină cunoştinţă de cauză şi cu neîndeplinirea obligaţiilor profesionale.

105. Or, Curtea evocă faptul că absenţa incriminării sau a urmăririi penale faţă de persoanele responsabile de atingeri aduse vieţii poate antrena o încălcare a articolului 2, independent de existenţa oricărei alte forme de

recurs ce ar putea fi exercitată din proprie inițiativă de către persoanele vătămate (a se vedea, *mutatis mutandis*, Önerildiz, precitată, § 93 *in fine*, CEDH 2004-XII și *Kalender împotriva Turciei*, nr. 4314/02, § 52, 15 decembrie 2009). Ea apreciază că situația este aceeași și în ipoteza în care un pacient se confruntă cu neacordarea tratamentului medical de către o unitate spitalicească, atunci când situația conduce la punerea în pericol a vieții celui interesat.

106. În consecință, luând în considerare și constatările privitoare la carențele procedurii penale în cauză (paragrafele 100-102 de mai sus), Curtea concluzionează că în cauză a existat o încălcare a articolului 2 din Convenție sub aspect procedural.

4. Aprecieră Curții cu privire la dreptul la viață al fătusului

107. Curtea reamintește că, în hotărârea *Vo împotriva Franței* ([MC], nr. 53924/00, § 82, CEDH 2004-VIII), Marea Cameră a considerat că, în lipsa unui consens european asupra definiției științifice și juridice a începutului vieții, punctul de pornire al dreptului la viață ținea de marja de apreciere ce ar trebui recunoscută în general, în opinia Curții, tuturor Statelor în acest domeniu. Astfel, Marea Cameră a apreciat că „nu este nici de dorit și, de fapt, nici posibil să se răspundă în abstract la întrebarea de a ști dacă copilul ce urmează să se nască este o „persoană” în sensul articolului 2 din Convenție (*ibidem*, § 85).

108. Ulterior, Marea Cameră a mai avut ocazia de a reafirma importanța acestui principiu în cauza *A, B și C împotriva Irlandei* ([MC], nr. 25579/05, § 237, CEDH 2010), în care a amintit că drepturile revendicate în numele fătusului și cele ale mamei sunt legate într-un mod atât de complicat, încât separarea lor ar fi extrem de dificilă (a se vedea, în acest sens, analiza jurisprudenței ce decurge din Convenție expusă în cuprinsul paragrafelor 75-80 din cauza *Vo*, citată mai sus).

109. În circumstanțele prezentei cereri, Curtea nu vede niciun motiv pentru a se îndepărta de abordarea adoptată și apreciază că nu este necesar să se aplece asupra chestiunii de a ști dacă acest capăt de cerere, referitor la fătus, intră sau nu în domeniul de aplicare al articolului 2 din Convenție. Ea estimează că, de fapt, viața fătusului în cauză era indisolubil legată de cea a doamnei Şentürk și depindea de îngrijirile acordate acesteia (paragrafele 87-97 de mai sus). Prin urmare, Curtea consideră că nu este cazul să examineze separat acest capăt de cerere al reclamantilor.

II. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLELOR 3, 6 ȘI 13 DIN CONVENȚIE ȘI A ARTICOLULUI 1 DIN PROTOCOLUL NR. 1

110. Invocând articolul 3 din Convenție, reclamantii susțin că ei înșiși au suferit moral ca urmare a decesului soției și, respectiv, mamei lor și se plâng

de suferinţele la care a fost supusă defuncta pe toată durata perioadei în care nu a beneficiat de tratament.

Reclamanţii se mai plâng, în temeiul articolului 6 din Convenţie, de durata excesivă a procedurii şi de lipsa de motivare a hotărârii pronunţate de către tribunalul de corecţie. Invocând articolul 13 din Convenţie, reclamanţii se plâng, printre altele, şi de ineficacitatea sistemului medical şi juridic în ceea ce priveşte rezolvarea de cereri cum sunt cele invocate de ei. În acest sens, ei afirmă că a fost nevoie să aştepte cinci ani pentru a obţine autorizaţia administrativă pentru urmărirea penală a medicilor de la Universitatea Ege. Mai mult, ei invocă şi lipsa unui remediu intern ce le-ar permite să obţină despăgubiri pentru daunele rezultate din durata excesivă a procedurilor judiciare.

În sfârşit, reclamanţii pretind că instanţele penale au omis să se pronunţe în primă instanţă asupra cererilor lor de daune-interese şi susţin, în temeiul articolului 1 din Protocolul nr. 1, că prescripţia intervenită în procedură i-ar fi privat de posibilitatea de a formula o acţiune în despăgubiri.

111. Având în vedere concluzia de încălcare la care a ajuns în ceea ce priveşte articolul 2 din Convenţie (paragrafele 97 şi 106 de mai sus), Curtea apreciază că a analizat principala problemă juridică pe care o pune prezenta cerere. Ținând cont de ansamblul elementelor cauzei şi de argumentele părţilor, ea consideră că nu se mai impune să statueze separat asupra celorlalte capete de cerere întemeiate pe articolele 3, 6 şi 13 din Convenţie şi pe articolul 1 din Protocolul nr. 1 (pentru o abordare similară, *Kamil Uzun împotriva Turciei*, nr. 37410/97, § 64, 10 mai 2007).

III. CU PRIVIRE LA APLICABILITATEA ARTICOLULUI 41 DIN CONVENȚIE

112. Conform articolului 41 din Convenţie,

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenţiei sau a Protocoalelor sale şi dacă dreptul intern al Înaltei Părţi Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecinţelor acestei încălcări, Curtea acordă părţii lezate, dacă este cazul, o reparaţie echitabilă.”

A. Daune

113. Primul reclamant, Mehmet Şentürk, solicită suma de 542, 20 euro (EUR) cu titlu de prejudiciu material pe care pretinde că l-a suferit şi depune, în sprijinul acestei pretenţii, un calcul ce evaluează suportul financiar pierdut ca urmare a decesului soţiei sale la 1 172, 35 de lire turceşti. De asemenea, el mai solicită 100 000 EUR cu titlu de prejudiciu moral, Bekir Şentürk solicitând în ceea ce îl priveşte 200 000 EUR sub acest capăt de cerere.

114. Guvernul se opune acestor pretenții. În ceea ce privește cuantumul sumei solicitate cu titlu de prejudiciu material, el susține că acesta nu este dovedit sub nicio formă, astfel încât îi este imposibil să înțeleagă ce criteriu concret a fost folosit pentru evaluarea pierderii pretinse.

115. Curtea amintește că între prejudiciul pretins și încălcarea Convenției trebuie să existe o legătură de cauzalitate și că satisfacția echitabilă poate, dacă este cazul, să includă o indemnizație cu titlu de pierdere de sprijin financiar (a se vedea, printre multe altele, *Kavak împotriva Turciei*, nr. 53489/99, § 109, 6 iulie 2006). În cauza de față, ea a considerat (paragraful 97 de mai sus) că responsabilitatea autorităților interne era antrenată în temeiul articolului 2 din Convenție pentru a nu fi protejat viața doamnei Şentürk. Totuși, Curtea notează că, în conformitate cu calculul depus de reclamant, defuncta nu beneficia de venituri proprii. În aceste condiții, ea apreciază că prejudiciul material pretins nu pare stabilit cu suficientă claritate. Prin urmare, respinge cererea reclamantului cu privire la acest aspect.

116. Curtea mai consideră că se impune să aloce reclamanților, în comun, suma de 65 000 EUR cu titlu de prejudiciu moral.

B. Costuri și cheltuieli

117. Reclamanții mai solicită 1 931, 25 EUR pentru costurile și cheltuielile suportate în fața instanțelor interne și 11 562, 50 EUR cu titlu de onorarii de avocat pentru procedura din fața Curții, precum și 216 EUR cu titlu de costuri ocazionate de prezenta procedură. Aceștia au furnizat, ca documente probatorii, un calcul orar al muncii efectuate de avocatul lor, însoțit de facturi.

118. Guvernul contestă aceste pretenții.

119. Conform jurisprudenței Curții, un reclamant are dreptul la rambursarea costurilor și cheltuielilor sale doar în măsura în care acestea sunt dovedite ca fiind reale, necesare și rezonabile ca întindere. În prezenta cauză, având în vedere documentele aflate în posesia sa și propria jurisprudență, Curtea consideră rezonabil să acorde reclamanților, în comun, suma de 4 000 EUR, din care se vor scădea cei 850 euro primiți cu titlu de asistență judiciară, pentru procedura desfășurată în fața sa.

C. Dobânzi moratorii

120. Curtea consideră oportun ca rata dobânzilor moratorii să se raporteze la rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, majorată cu trei puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* admisibil capătul de cerere formulat în temeiul articolului 2 din Convenție referitor la decesul lui Menekşe Şentürk;
2. *Hotărăște* că a existat o încălcare a articolului 2 din Convenție sub aspectul său material ca urmare a decesului lui Menekşe Şentürk;
3. *Hotărăște* că a existat o încălcare a articolului 2 din Convenție sub aspectul său procedural;
4. *Hotărăște* că nu se impune statuarea separată asupra celorlalte capete de cerere;
5. *Hotărăște*
 - a) că Statul pârât trebuie să plătească, în termen de trei luni de la data rămânerii definitive a prezentei hotărâri, în conformitate cu articolul 44 § 2 din Convenție, următoarele sume, ce trebuie convertite în lire turcești, la rata de conversie aplicabilă din data efectuării plății:
 - i) 65 000 EUR (șaizeci și cinci de mii de euro) în comun, pentru ambii reclamânți, plus orice sumă ce ar putea fi datorată cu titlu de impozit, pentru prejudiciu moral;
 - ii) 4 000 EUR (patru mii de euro) în comun, pentru ambii reclamânți, din care se vor scădea cei 850 EUR (opt sute cincizeci de euro) primiți cu titlu de asistență judiciară, plus orice sumă ce ar putea fi datorată cu titlu de impozit, pentru costuri și cheltuieli;
 - b) că, de la expirarea termenului menționat și până la efectuarea plății, aceste sume vor fi majorate cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei procente;
6. *Respinge* cererea de satisfacție echitabilă pentru restul pretențiilor.

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris la data de 9 aprilie 2013, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 din regulament.

Stanley Naismith
Grefier

Guido Raimondi
Președinte

© Consiliul Europei/Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 2013.

Limbile oficiale ale Curții Europene a Drepturilor Omului sunt engleza și franceza. Prezenta traducere a fost realizată cu sprijinul Fondului Fiduciar pentru Drepturile Omului al Consiliului Europei (www.coe.int/humanrightstrustfund). Ea nu obligă în niciun fel Curtea, care, de altfel, nu își asumă răspunderea pentru calitatea acesteia. Traducerea poate fi descărcată din baza de date HUDOC a Curții Europene a Drepturilor Omului (<http://hudoc.echr.coe.int>) sau din oricare altă bază de date în care Curtea a făcut această traducere disponibilă. Traducerea poate fi reprodusă în scop necomercial, condiția fiind ca titlul cauzei să fie citat în întregime, împreună cu referirea la dreptul de autor menționat anterior și la Fondul Fiduciar pentru Drepturile Omului. Dacă intenționați să folosiți vreun fragment din această traducere în scop comercial, vă rugăm să contactați publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/ European Court of Human Rights, 2013

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has share it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/ Cour Européenne des Droits de l'Homme, 2013

Les langues officielles de la Cour Européenne des Droits de l'Homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>) où de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante: publishing@echr.coe.int.